

Нікітіна Тетяна Андріївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
економічної теорії НУХТ

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ КАПІТАЛУ В ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЧНИХ АЛЬЯНСАХ ТА ПРИ ЗЛИТТЯХ І ПОГЛИНАННЯХ

Транснаціональні корпорації (ТНК) використовують централізацію капіталу в транснаціональних стратегічних альянсах (ТСА) та при злиттях і поглинаннях (ЗП). Головною метою створення транснаціональних стратегічних альянсів є підвищення ефективності діяльності транснаціональних корпорацій що входять в цей альянс, одержання нових конкурентних переваг та взаємна узгодженість довгострокових стратегічних планів і цілей діяльності.

Транснаціональні корпорації при поєднанні своїх конкурентних переваг в транснаціональних стратегічних альянсах, отримують більш вагомий результат. Основними, факторами, що сприяють до об'єднання компаній в ТСА є наступні:

- одержання вищої, ніж у ТНК, економії за рахунок масштабу виробництва;
- проникнення на нові ринки, подолання інвестиційних та торгових бар'єрів (за рахунок усунення перепон, що пов'язані з різницею у національному патентному законодавстві, подоланням протекціоністських бар'єрів, отриманням ліцензій для продажу товару за кордоном та ін.);
- отримання доступу до новітніх технологій та прискорення темпів впровадження досягнень НТП, і, відповідно, випередження конкурентів при комерційному використанні результатів НТП;
- зниження ризику за рахунок його розподілу (особливо розподіл між компаніями ризику, що пов'язаний з розробкою та використанням новітніх технологій);

- одержання доступу до матеріально-фінансових ресурсів компаній;
- збільшення можливостей щодо мобільності виробничих ресурсів;
- використання різних систем менеджменту;
- підвищення ефективності маркетингової діяльності та ін.

Саме за рахунок трансграничного використання, взаємовпливу та створення нових конкурентних переваг, ТСА отримують значні привілеї над іншими типами ТНК. Об'єднання транснаціональних корпорацій в стратегічні альянси є альтернативою спільним підприємствам, і одержання учасниками ТСА нових конкурентних переваг, на відміну від здійснення прямих закордонних інвестицій, має менший ризик.

Більшість факторів, що стимулюють до створення ТСА, відносяться до сфери організації та використання науково – технічних досягнень. Це обумовлено тим, що в сучасній економіці основними конкурентними перевагами є ті, що пов'язані з інноваціями. Найбільш розповсюдженими формами ТСА є ті, що направлені на здійснення спільних НДДКР між компаніями – учасниками.

Другою конкурентною стратегією, що використовують транснаціональні корпорації для отримання максимального ефекту від своєї діяльності, є здійснення транскордонного злиття і поглинання.

Застосування стратегії злиття та поглинання, при консолідації капіталу, може передбачати різну мету. По – перше, головною метою ЗП є зростання капіталізованої вартості новоствореної компанії. По – друге, підвищення конкурентоздатності компанії за допомогою отримання або збільшення синергетичного ефекту.

До основних причин здійснення ТНК транскордонних злиттів та поглинань, в тій чи іншій країні, можна віднести наступні. По – перше, це рівень економічного розвитку країни, на ринок якої вступають ТНК через здійснення ЗП місцевих компаній. По – друге, ліберальність податкового та інвестиційного законодавства країни. По – третє, наявність великої кількості конкурентоспроможних приватних підприємств. По – четверте, масштабна

приватизація. Наступна причина, банкрутство місцевої неефективної приватної компанії і, відповідно, її продаж іноземному інвестору. Також, транскордонні ЗПП можуть здійснюватися з метою захисту або зростання.

Аналізуючи основні мотиви здійснення корпораціями стратегій злиття і поглинання та стратегічних альянсів, приходимо до висновку, що вони схожі. Злиття і поглинання, як і стратегічні альянси між транснаціональними корпораціями націлені на досягнення конкурентних переваг за рахунок об'єднання фінансових, науково – технічних та трудових ресурсів фірм – учасниць і отримання на цій основі синергетичного ефекту; досягнення ефекту «економії на масштабі»; доступ на нові ринки; диверсифікацію виробництва; намагання підвищити ступінь ринкової капіталізації; використання “чужих” активів, особливо нематеріальних (наприклад, know-how, торгівельної марки, каналів збуту) та ін.

Вибір між стратегіями ЗПП та ТСА, компанії здійснюють в залежності від поставленої мети, величини витрат та рівня ризику при проведенні стратегії. Якщо головною метою є отримання переваг за рахунок синергетичного ефекту, економії на масштабі виробництва, захоплення ринку шляхом знищення або пригнічення конкурентів, то, як правило, обирають стратегію транскордонного ЗПП.

Стратегія ТСА обирається, якщо компанії не зацікавлені у зміні структури власності учасників. Компанії мають широкий вибір партнерів для укладання стратегічних альянсів, а також велику різноманітність організаційних форм ділової співпраці в рамках стратегічних альянсів.

Отже, транснаціональні стратегічні альянси та злиття і поглинання є взаємодоповнюючими конкурентними стратегіями транснаціональних корпорацій, і вибір на користь однієї з них здійснюється на основі обраної єдиної ефективної глобальної корпоративної стратегії. ТНК створюють ТСА та ЗПП за для підвищення своєї прибутковості, ефективності діяльності і, в кінцевому рахунку, конкурентоспроможності на світовому ринку.

Аналізуючи сучасні світові тенденції розвитку ТСА та ЗП, приходимо до висновку, що не зважаючи на зростання або скорочення темпів здійснення угод ЗП та ТСА в світі у різні роки, зупинити подальшу централізацію капіталу неможливо, вона є безперервною та невідворотною. Більш того, зростає її вплив на окремі галузі. Тенденції, щодо подальшої централізації капіталу при злиттях та поглинаннях та стратегічних альянсах, поступово виходять за рамки галузевого, регіонального та національного рівня і переходять на найвищий – глобальний рівень розвитку. У відповідності до цього, транснаціональні корпорації, здійснюючи стратегії ЗП та ТСА, посилюють свій вплив на світову та національні економіки.

Список використаної літератури:

1. Кизим Н.А. Концентрация и интеграция капитала. – Х.: Бизнес Информ, 2000.-102с.
2. Лучко М.Л. Конкурентные стратегии ТНК: стратегические альянсы, слияния и поглощения.//Вестник московского университета. Сер. 6. экономика. 2004. №1., с.33.
3. Нікітіна Т.А. Транснаціональні корпорації як нові гравці на світовому ринку/ Т.А.Нікітіна// Вісник Київського національного торговельно – економічного університету. Київ – 2002. - №4. – С.20 – 25.
4. Нікітіна Т.А. Сучасні форми концентрації капіталу /Т.А.Нікітіна// Збірник наукових праць «Теоретичні та прикладні питання економіки.» - К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут конкурентного суспільства – 2006. - Випуск №9. – С.315 – 323.
5. Нікітіна Т.А. До питання концентрації капіталу та економічного зростання /Т.А.Нікітіна// Збірник наукових праць «Теоретичні та прикладні питання економіки.» - К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут конкурентного суспільства – 2007. - Випуск №13. – С.251 – 256.